

BİR HİKÂYE DEMETİ: ÇİÇEKLER KESMİŞTİ SELAMI *

Yrd. Doç. Dr. ÂlimGÜR**

Çiçekler Kesmişti Selâmı, Recep Seyhan'a ait ilk kitabın adıdır. Kendisiyle yapılan bir konuşmadan (1) ve hikâye kitabının sonunda verilen bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla R. Seyhan, 1954 Taşova-Amasya doğumludur. İstanbul'daki Eğitim Enstitüsü'nün Türkçe bölümünden mezun olan hikâyeci, Orta Öğretim'e bağlı çeşitli okullarda Türkçe öğretmenliği ve idarecilik yapmıştır. Şimdilerde ise, Samsun Anadolu Lisesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenidir.

Yine anılan röportajdan öğrendiğimize göre Seyhan, hikâye türü ile 1970'lerde amatörce, 1977'den itibaren ise ciddi bir şekilde ilgilenmiş, 1978 yılından sonra da edebiyat dergilerinde hikâyeleri görülmeye başlamıştır. Hikâyeci kimliğinin teşekkülünde Ahmet Kabaklı, Sevinç Çokum ve rahmetli Cahit Zarifoğlu'nun payları bulunduğunu bizzat kendisi söyler. Ropörtajın yapıldığı tarihe kadar sırasıyla *Meş'ale*, *Türk Edebiyatı*, *Mavera*, *Aylık Dergi* ve *Ayane*'de yazarın toplam 18 parça hikâyesi yayımlanmıştır. Bunlardan yapılan derlemelerle bu ilk hikâye kitabı ortaya çıkmıştır.

Recep Seyhan'ın hikâye kitabında, hacimleri birbirlerinden farklı, sırasıyla şu on üç hikâye yer almaktadır: *Cennet Kokusu*, *Adamlar Ağlamaz*, *Sığınak*, *Asrîsâni Güneşleri*, *Kuşlar Kuş Olarak Havalandığında*, *Çiçekler Kesmişti Selâmı*, *Duvar*, *Zamanla Giden*, *İz*, *Geride Kalan*, *Yüksek Sesli Kaynaşma*, *Uçurtmalar*, *Sessiz Kağnılar*.

Bu hikâyelerden sadece *Kuşlar Kuş Olarak Havalandığında* başlığını taşıyanda olay ve hareket unsuru görülmez; vak'a statiktir. Ayrıca *Zamanla Giden* ve *İz* adlı hikâyelerde hareket unsuru az ve vak'a durgundur. Diğerlerinde ise, hem değişik oranlarda hareket unsurlarına ve olaylara yer verilmiş; hem de yararlanılan çağdaş teknikler ve yerleştirilen merak unsurları sayesinde sürükleyicilik sağlanmıştır.

Hikâyelerde görülen bakış açısı, işlenen konular ve verilmek istenen temel mesajlar şöyle ifade edilebilir:

İlk hikâye olan *Cennet Kokusu*'nda, çocuklarına sevgi ve sefkâtle yaklaşan ve onları dikkatle izleyen bir babanın, daha doğrusu yazarın isabetli tesbitleri karşımıza çıkıyor. Hikâyede "yazar-anlatıcı"nın bakış açısı hâkim. Yazar, bebeklik döneminden başlayarak okul çağlarına kadar hikâyeci dikkatiyle izlediği çocuklarını ele almış, onların yetişmelerini, eğitimlerini, oyunlarını, özellikle ruh dünyalarını başarıyla yansıtmıştır. "Dünyanın en güzel kokusu çocuk kokusudur." tezinden yola çıkan Seyhan, bunu okuyuculara benimsetmekle kalmamış, tüm sıkıntılarına rağmen çocukların sevimli ve vaz geçilemez varlıklar olduğu mesajını verebilmiştir.

*) Recep Seyhan, *Çiçekler Kesmişti Selâmı* (Öyküler), Ayane Yayınları:2, Ankara, Birinci Basım: Ocak 1991, 156 s.

***) S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

1) "SANATÇILARIMIZLA KONUŞMALAR-VI: Recep SEYHAN", (Konuşma, *Ayane* adına, ismi belirtilmeyen biri tarafından yapılmıştır). *Ayane* (Aylık Dergi), Yıl:3, Sayı: 26, Şubat 1990, s. 2.

Adamlar Ağlamaz'da "yazar-anlatıcı"nın bakış açısıyla, yeterince ilgilenilmeyen, üstelik bazı ailevi problemleri bulunan çocukların, kötü emelli kimseler tarafından kolayca suça itilebilecekleri gerçeği vurgulanıyor.

Sığınak'ta gencecik ve biricik evlâdını kaybederek ölüm gerçeğiyle yüz yüze gelen, o yüzden uykuları kaçan, kâbuslar gören, hemen her şeyden korkar hale gelen, bu münasebetle istemeyerek de olsa, hayat, âhiret, aile, zaman, evlilik, eğitim gibi kavramları düşünmeye başlayan, ancak bütün bunlar hakkında çarpık anlayışlara sahip bulunan, başına gelen acı olayın şok etkisiyle ibret alıp düşüncelerindeki sakatlıkları gidereceğine, alışkanlıklarına ve kendince doğru anlayışlarına sığınma yolunu seçen zengin bir babanın dramı, bunalımları ve psikolojik durumu işlenmektedir. Hikâye, "yazar-anlatıcı" ve zengin baba Numan'ın bakış açısıyla anlatılıyor. Bu arada belirtmek gerekir ki, Numan yazarın sözcüsü durumundadır. Bu hikâyede yazar, yer yer çağdaş anlatım tekniklerinden yararlandığı halde, propaganda havası estirmekten kurtulamamıştır.

Asrısâni Güneşleri'nde ömrünün ikinci vaktini yoğun duygu, düşünce ve hayâllerle yaşayan, bu çerçevede kaçırıldığı fırsatlara hayıflanıp, vergi dairesinden emekli ve hali vakti yerinde olan Mestan Efendi'nin tek düze, hedefsiz, idealsiz ve bir kıymet ifade etmeyen hayatı ile, böylesi bir yaşantının kahramanda uyandırdığı psikolojik haller ve sıkıntılar "yazar-anlatıcı"nın bakış açısıyla dile getiriliyor.

Kuşlar Kuş Olarak Havalandığında adlı hikâyede, bir kitaba benzetilen kâinata Kur'an ve iman gözlüğü ile bakarak, bu mekânın gerçek anlamını kavrayabilen, ibret levhalarını okuyabilen ve esrarlı seslerini duyabilen olgun bir insanın duygu coşkunluğu ve düşünce zenginliği "yazar-anlatıcı"nın bakış açısıyla sunulmuş.

Kitaba ismini veren *Çiçekler Kesmişti Selamı* başlıklı hikâyede, muhtemelen, büyüklerinin acılarıyla dolu hayat hikâyelerini dinleyerek büyüyen yazar, sonradan bunları kendinde bıraktığı etkilerle geçmiş sorgular bir tarzda ele almıştır.

Hikâyede verilen mesaja göre, yurdunu istilâya kalkışanlar karşısında inandığı değerleri korumak için varını-yoğunu ortaya koyan Anadolu insanı, 1930'lu yıllardan sonraki tek parti döneminde, dış düşmanlarca yapılmak istenenlerin anti-demokratik yollarla başa geçen kendi idarecileri tarafından zoraki gerçekleştirildiğini üzülen yaşanmış, nasıl bir tavır takınacağını bilemez pozisyona düşmüştür.

"Yazar-anlatıcı"nın bakış açısıyla anlatılan *Duvar*'da, ailelerini geçindirmek için memleketlerinde yeterli iş ortamı bulamayan Anadolu insanlarından bazıların ekmeğe parası kazanmak niyetiyle, canları pahasına da olsa gurbete gidişlerini, oralandaki hayli zahmetli yaşantılarını, duygularını, düşüncelerini, beklentilerini ve ideallerini buluruz.

Zamanla Giden'de "yazar-anlatıcı"nın bakış açısıyla ömrünün son demelerini istemediği bir atmosferde geçirmek zorunda kalan yaşlı bir kadın buluyoruz. Söz konusu hikâyede, eski köy şartlarına alışmış, oldukça saygın kocasını, dolayısıyla kendi saygınlığını yitirmiş yaşlı bir kadının, hem çocuklarında, hem de toplumda meydana gelen değişiklikleri bir türlü içine sindiremeyişi, umduğunu bulamayışı, geçmişteki mutlu hatıralarına sığınışı, yaşadığı ve çektiği ruhî sıkıntılarının -öz çocukları da dahil-başkaları tarafından anlaşılmasını irdelenmektedir. Hikâyedeki bakış açısı ile, başlıca tema sayılabilecek "hafıza ve hatırlamanın insan yaşantısındaki önemli rolü" arasında sıkı bir bağ kurulduğunu, bu arada belirtmek gerekir. Nitekim olaylar ve gelişmeler yaşlı kadını belli bir sonuca pek ulaştırmaz; daha çok hafızayı, hatıraları harekete geçirir. Hayatın ve değişmelerin yaşlı kadın tarafından değerlendirilişi ön plâna çıkarılır.

Teknik ve muhteva itibarıyla bir önceki hikâyeyi andıran *İz*'de, yazar-anlatıcı'nın bakış açısı hâkimdir. Bu hikâyede yıllarca inşaatlarda çalışmaya alışan, köydeki birçok bina ve işte emeği bulunan, bir temeli bitirmek üzereyken aniden keyifsizlenerek dünyası ve yaşantısı olumsuz yönde değişen, geçmişte bıraktığı olumlu izlerle ve yaptığı ya-

rarlı işlerle avunan bir ustanın hastalık dönemindeki duyguları, düşünceleri, bunalımları, sıkıntıları, kısacası ruh dünyası üzerinde duruluyor.

Geride Kalan başlıklı hikâyede, köy yerinde, ana ve babası tarafından nice ümitlerle yavaş yavaş evlendirilmeye hazırlanan bir genç kızın, yengesinin oyununa gelerek, en olmadık ve umulmadık bir zamanda evli bir erkeğe kaçışı, bu durumun zaten birtakım problemleri bulunan ailesi üzerindeki olumsuz etkileri irdelenmektedir. "Yazar-anlatıcı"nın baştaki meraklandırıcı müdahalesinden sonra hikâye, evde kalan çocuklardan en büyük olanın bakış açısıyla sürdürülmektedir.

Kurgu ve konum bakımlarından çarpıcı niteliklere sahip *Yüksek Sesli Kaynaşma*'da otobiyografik mâhiyetli birinci tekil kişi anlatımı ağırlıklı bir şekilde görülüyor. Hikâyede "kahraman-anlatıcı" henüz sağken ölüşünü, ölümünden sonra olabilecekleri tahayyül ediyor; dünyada bir boşluğu dolduramayışına, gereksiz uğraşlarla ömrünü tüketişine hayıflanıyor. Böylelikle ibret alabilecek insanlara büyük randevu ve sorgulamayı hatırlatarak, herkese kendi muhasebesini yapma noktasında pencereler açıyor.

Uçurtmalar'da değişik yerlerden, özellikle kırsal kesimden İstanbul'a nice ümitlerle gelerek kötü yola düşen kadınların, bu hale düşüş sebepleri, bunda çevre ve bireyin rolü, hikâyeye konu olan bir ailenin dramı sayesinde Türk ailesinde ve toplumunda görülen çözüme ve bozulma ile, bunlara yol açan başlıca faktörler ele alınmıştır. Kısa olan ilk üç kısımdaki otobiyografik anlatım ve karşılıklı konuşmalar dışında, hikâyeye 3. tekil kişi anlatımı ve "yazar-anlatıcı"nın bakış açısı hâkimdir.

Son hikâye olan *Sessiz Kağınlar*'da sebep-sonuç münasebeti gözetilerek ve merak unsuru ustaca yerleştirilerek gerilimli bir sürükleyicilik sağlanmış, yazar-anlatıcının bakış açısı ile, tasvir ve anlatma tekniği ile dikkat çekici bir kurgu oluşturulmuştur. Nitekim son iki hikâyede, "Senaryo hikâyesi olarak yazılmıştır," açıklamasının yapılması, her halde, hem bunların teknikleri hakkında bir fikir vermekte, hem de tesbitlerimizi doğrulamaktadır. *Sessiz Kağınlar*'da yazar, ırmak kıyısında ve etrafı ormanlık bir köyde tabiat şartlarının her türlü zorluğuna rağmen, gerek mecburiyetlerinden dolayı, gerekse bağlı kaldıkları değerlerinden aldıkları ilhamla köylülerin geçimlerini sağlayabilmek için neler yapıp, ne gibi meşakkatlere katlandıklarını, mallarına hangi ölçülerde değer verdiklerini, birbirleriyle ve komşu köylülerle münasebetlerini, özellikle köy gençleri arasında yurt dışına işçi olarak gitmenin ümit ışığı olarak doğuşunu gündeme getirir.

Hikâyelerde, bütün bunlar dışında, İsrail'in zulmü (s. 10-11), çocukların oyunlarına varıncaya kadar televizyon ve Batı kültürünün etkisinde kalışları (s.13), ölümün mâhiyeti, insanın bu kaçınılmaz son karşısındaki acizliği, insanların ölümü umursamayışları ve çelenkle savuşturdıklarını zannetmeleri (s.26-31), âdetlerdeki olumsuz değişiklikler (s.78) gibi daha birçok yardımcı fikir ile, nazar boncuğu takılarak çocuğun teminat altına alınması (s.8), mahalli çocuk oyunları (s.13) ve yaşmak tutma (s.144) gibi pek çok halk kültürü unsurları da okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Bakış açısı, konu ve mesajla ilgili olarak anlatılanlardan hareketle bazı tesbit ve sonuçlara ulaşmak mümkün.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, hikâyelerin büyük çoğunluğunda, "hâkim bakış açısı", yani "yazar-anlatıcı"nın bakış açısı ve 3. tekil şahıs anlatımı görülmektedir. Günümüzde gerekli, fakat yetersiz olduğunda şüphe bulunmayan 3. tekil şahıs anlatım tarzının yazara geniş imkânlar sağlamakta birlikte, "esere dışarıdan karışıldığı" izlenimi uyandırmak gibi birtakım olumsuzlukları beraberinde getirdiği de bilinmektedir (2).

2) Bakış açısı ve anlatıcı kavramları ile, "hâkim bakış açısı", "yazar-anlatıcı" ve "kahraman-anlatıcı" terimleri hakkında geniş bilgi için bkz. Doç. Dr. Şerif Aktaş, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Birlik Yay., (Ank.), 1984, sfl. 71-99. Ayrıca anlatma esasına bağlı edebî metinlerin diğer unsurları hakkında da geniş bilgi için de aynı esere başvurulabilir.

Bazı hikâyelerinde (*Sığınak, Uçurtmalar* gibi) "dışarıdan karışıldığı" izlenimi vermektan kurtulamayan Recep Seyhan, söz konusu olumsuzlukları en aza indirmek için, çağdaş anlatım tekniklerinden yararlanma yoluna gitmiş. Nitekim hikâyelerin çoğunda anlatma metoduna, karşılıklı konuşmalara ve iç çözümlere yer veren yazar; bazılarındada ise, geriye dönüş [S., D., Z.G., İ., G.K., U. (*), bilinç akımı [S., A.G., K.K.O.H., Ç.K.S., Y.S.K.], tasvir [S., A.G., D., Z.G., İ., U., S.K.], iç diyalog ve monolog [S., D., Y.S.K.], otobiyografik anlatım [Ç.K.S., Y.S.K., U.] montaj [C.K., K.K.O.H., U.] ve leitmotif [U.] gibi tekniklerin (3) sağladığı imkânlardan yararlandığı için muhtemel sakıncalardan büyük çapta kurtulmuştur. Ancak Seyhan'ın anlatma kadar gösterme tekniğine başvurması, "yazar-anlatıcı" konumundan mümkün mertebe sıyrılarak, hikâyelerinde değişik bakış açlarına daha çok yer vermesi halinde başarı grafiğini daha bir yükselteceğine inandığımızı da bu arada belirtmeliyiz.

Öte yandan hayatın akışını bir hikâye sayan (4), hikâyeci gözüyle bakmak kaydıyla konularını bu akış içinden, bir başka deyişle bizzat yaşadığı, iyi tanıyıp bildiği çevre ve olaylardan seçen, bundan dolayı pek zorlanmayan yazar, daha çok psikolojik, sosyal, kültürel ve toplumsal konulara eğilmiş, bunlarla ilgili gelişmeleri, değişimleri, aksaklık ve çarpıklıkları hikâyeleştirmiştir. Özellikle psikolojik konuları başarıyla işlemiştir. Sadece çocukluk [C.K., A.A.], emekli ve yaşlılık [A.G., Z.G.] psikolojisini içeren hikâyelere bu gözle bakmak bile yazarın bu noktadaki başarısını tesbit ve teslimeyecektir. Ayrıca yaşayıp bildiğini yazmak gibi tabii bir yolu seçen Recep Seyhan, bu sayede hem zorlanmamış, hem de takdire şayan sonuçlar elde etmiştir. Özellikle köy ve köylüyle ilgili yerlerde (s.136, 148, 150, 151, 155-156) bu durum açıkça görülmektedir.

Geneli itibariyle gerçek ve gerçekçi memleket hikâyeleri sayılabilecek eserde daha çok, köy, kasaba ve İstanbul'un kenar semtlerinde yaşayan orta tabaka insanlarıyla karşılaşırız. Ele alınan konulara uygun olarak seçilen bu insanlar, burada tek tek veremeyeceğimiz kadar çoktur. Hatta hikâyelerde hiç de küçümsenemeyecek sayıda tip bile mevcuttur.

Nitekim çok eksikleri, yanlışları bulunduğu halde, kendilerini hemen her konuda yetkili ve haklı gören, her şeyin parayla halledileceğine inanan ve sonradan görme zenginleri temsil eden Numan; monoton bir hayat yaşayan, kaçırıldığı fırsatlara hayıflanılan ve tipik bir emekli olan Mestan Efendi; geçimlerini sağlamak için canları pahasına gurbete çalışmaya gidenlerden Seyfettin Usta; eski saygınlığını giderek yitiren, çocuklarından bile umduğunu bulamayan, hatıralarıyla avunan ve yaşlılık psikolojisini yoğun biçimde yaşayan kadın; hastalandığı için, yıllarca yaptığı işi terk etmek zorunda kalan, bıraktığı olumlu eserlerle ve izlerle avunacak duruma düşen inşaat ustası; Anadolu'dan İstanbul'a gidip büyük şehir şartlarına uyum sağlayacağıın derken, çevrenin olumsuz etkilerine kapılarak halihazır aile düzenini bozan Remziye; Remziye'nin kocası olan, iş işten geçtikten sonra hatasını anlayan ve düzeltmeye çalışan Emin; iyilik timsali Hulusi Efendi ve nihayet hemen her şeyiyle, ülkemizdeki köylüleri yansıtan Gül Ahmet Çavuş birer tip sayılabilir.

Kahramanlar hikâyelerdeki statülerine göre, gerektiği kadarıyla sosyal-kültürel (mesela bkz., s. 76, 145), fizikî (s. 36, 108, 145) ve özellikle psikolojik (s. 21, 26-27, 28, 74, 77, 86, 117) yönleriyle tanıtılmışlardır. Örnek olmak üzere çocukların psikolojisini yansıtan bazı pasajlar aktarmak yerinde olacaktır:

*) Köşeli parantez içindeki harfler, hikâye başlıklarını gösteren kısaltmalardır.

3) Bu teknikler hakkında derli-toplu ve geniş bilgi için bkz. Yrd. Doç. Dr. Mehmet Tekin, *Roman Sanatı ve Romanın Unsurları*, S.Ü. Yay. No: 69, Eğitim Fak. yay. No: 15, Konya 1989, s. 69 vd. Ayrıca tahkiyeli eserlerin diğer unsurları için, bu esere de başvurulabilir.

4) Recep Seyhan'la adı geçen konuşma.

"... İsrail senden büyük mü baba?" (s.10)

"Baba ölünce mezarda gözümüze toprak dolmaz mı?"

(...)

"Baba, Portakalcıya verelim Esra'yı. O da bize portakallarını verir hep. Hem çok çok verir."

"Baba, ben adam olunca senin gibi sigara içeceğim. Aha böyle."

"Sakın oğlum."

"Sen niye içiyorsun böylese?"

"Baba, Hicret kitabına yazı yazdı." (s.12)

Hikâyelerdeki kişiler genellikle gerçek hayatta görülebilecek şekilde verilmişlerdir. Yadsınacak, "dış dünyada böylesi bulunmaz" denecek kişi yok gibidir. Meselâ *Uçurtmalar*'da hem uğradığı bütün değişikliklere varıncaya kadar sosyal, kültürel, fiziki ve psikolojik yönleriyle tanıtan Remziye, hem anılan özelliklere ilâve olarak hatasını telafiye çalışması ile Emin, hem de onların hayatlarına olumlu veya olumsuz etkide bulunan diğer şahıslar, dış dünyada benzerlerine rastlanabilecek niteliktedirler.

Recep Seyhan çağdaş yazarlarda görüldüğü gibi, ela aldığı konuya uygun olarak zaman unsurundan gereğince yararlanmış, aynı kesitte geçmiş, hal ve gelecek zaman dilimlerinden genellikle ikisini, hatta bazen de üçünü (*Duvar*'da olduğu gibi) bir arada denemiştir.

Vak'aların anlatılma sürelerini maharetle düzenleyen yazar, konunun akışına göre daha çok kozmik, bazen de hem kozmik, hem de tarihî zaman unsurlarına aynı hikâyede (*Çiçekler Kesmişti Selâmı* ve *Zamanla Giden*'de olduğu gibi) yer vermiştir. Hikâyelerin genel yapısına uygun olarak, bazen birkaçı bir arada görülmek kaydıyla karşımıza çıkan başlıca kozmik zaman unsurları arasında; dün, yarın, bayram, soğuk bir kış günü, gece, gündüz, güneşli bir gün, şafak sökerken, kuşluk vakti, gün batımı, Ramazan ayı, mayıs, ilkbahar, yaz, kış mevsimleri, cuma, cumartesi gibi değişik zaman dilimleri sayılabilir. Hikâyelerden *Çiçekler Kesmişti Selâmı*'nda 1930'lu yıllar, *Zamanla Giden*'de ise, II. Dünya Savaşı ve sonrası tarihî zaman olarak görülmektedir.

Mekân açısından bakıldığında hikâyelerdeki olayların daha çok köy ve kasabada geçtiği söylenebilir. Bazen aynı hikâyede köy, nahiye, ilçe, hatta şehir yerleşim birimleri bir arada görülebilmektedir. (Meselâ bkz. *Zamanla Giden*) İp uçlarıyla belirlenenler ve olayları ağırlıklı olarak belli bir yerde geçmeler de hesaba katılırsa denebilir ki, hikâyelere seçilen mekânlardan altısı köy [Ç.K.Ş., Z.G.İ., G.K., Y.S.K., S.K.], dördü kasaba [C.K., A.A., A.G., D.], ikisi değişik mahalle ve semtleriyle şehir [S., U.,], biri kâinatır [K.K.O.H.]. Ele alınan konulara uygun olarak seçilen bu çevreler yanı sıra, yine aynı ölçüden yola çıkılarak değişik oranlarda dış ve iç mekân unsurlarına yer verildiğini de belirtmek gerekir. Hikâyelerin genel yapısına uygun tarzda yerleştirilen bütün bu unsurlar sayesinde, bir taraftan işlenen konular destekleniyor, diğer yandan da dış gerçekliğin tanıtılmasından çok, insanın iç dünyası ve meydana gelebilecek olaylar sezdirilmiş oluyor. Bu türden gerekli, gerçekçi ve ayrıntıları bile kaçırmayan başarılı tasvirler eserde oldukça çoktur. (Meselâ bkz. s. 14, 37, 73-74, 132, 133, 134, 135, 139, 153-154) Nitekim aşağıdaki parçada, gece ormandan kağnılarla odun taşıyan köylülerin başına gelecek üzücü olay -Ki sonuçta Gül Ahmet Çavuş'un bacağı kırılacaktır.-, zaman ve mekân unsurları aracılığıyla önceden sezdirilmektedir:

"Ay epeyce yükselmişti. Ormanda ürkütücü bir sessizlik vardı, sessizlikten de öte bir şeydi bu; belki duyulmaz olan seslerin ormanın derinliklerinde meydana getirdiği garip bir sessizlikti söz konusu olan.

(.....)

Ay, gökyüzünün tam orta yerindeydi şimdi. Bir yıldız kaydı.

Yağış sırasında eski kağız izlerini süren selcikler, zaten düzgün olmayan yolda decikler oluşturmuştu. Bozulup daralmış yolda kağız tekerleri zorlamalara aldırılmayarak kendiliğinden eski izin yürüncesine oturuyordu. Böyle bir yolda kağınyı ve öküzleri zaptetmek oldukça güçlü. (....)" (s. 146, 147)

Kısaca işaret edeceğimiz ufak-tefek pürüzlerine rağmen Recep Seyhan'ın dil ve üslubu, genelde hikâyelerin rahat ve sıkılmadan okunmasına yardımcı olmaktadır.

Hikâyelerinde yazar, daha çok yaşayan, konuşulan Türkçeyi esas almış, sözlüğe bakmayı gerektirecek kelimeleri oldukça az kullanmış, mahallî dil unsurlarından geniş çapta faydalanmıştır. Nitekim sadece *Cennet Kokusu*'nda geçen şu halk söyleyişi ve deyimler, onun bu zengin kaynaktan ne ölçüde istifade ettiğini her halde göstermeye yetecektir: Habire, hemî (s.8), yakamı sal, sesliyor, eve damlamaları (s.9), içime ıltmadınız (s.10), camna tak dedirtinceye kadar (s.11), aha böyle, fiyaka atacak, tahtanbul (s.12), tongaya düşürülmüştür, oyuna gelmiştir (s.13).

Bu arada Seyhan'ın az da olsa bazı deyimleri değiştirdiğini, alışılmışın dışında kullanıldığını belirtmeliyiz: Yavaştan aldı (s.19), akli başına "tuk" diyor. (s.117) Belirtilmesi gereken bir diğer husus da, yazarın kullandığı mahallî söyleyişle ilgili bazı kelimeler için sözlüğe bakma ihtiyacının duyulmasıdır. Bunlara şallak (s.44), samranarak (s.57), çıkma, sifundi (s.63), faravga, eğrekleri, çökekler (s.73) örnek olarak verilebilir.

Öte yandan yazarın kelimeler arasında ayırım yapmadığını da kaydetmeliyiz. Nitekim o, hem koşul (s.11), devinip (s.21), dürtü (s.23) gibi yeni, hem hicret (s.40), arz (s.41), felah, arz-ı endam (s.42) gibi eski, hem de podyum (s.42), atmosfer (s.43), anons (s.107) gibi Batı kaynaklı kelimeleri yeri geldikçe kullanmıştır.

"Özgür" kelimesini "öz ve gür" (s.40) ya da "özü gür" (s.42) şeklinde ayırıp değişik anlamları ifade etmeye çalışan Seyhan, gerektiğinde argoya da yer vermiştir: Lan, kerhaneci, kavas, veled-i zina (s.15), teres (s.62), namussuz, cazı (s.88), ayıp salladın abi (s.124), yalak (s.134) örneklerinde olduğu gibi.

Yazar Türk dilini genelde ustaca kullanmış. Ancak muhtemelen dikkatinden kaçan bazı kusurlar da görülüyor. Bunlardan bazıları "kelime seçimindeki ve kullanımındaki kısmî yetersizlikler" başlığı altında toplanabilir. Meselâ "gülücükler dağıtan tebessümü" (s.22) ifadesindeki "tebessümü" yerine "çehresi"; "canı sıkıktı" (s.23) yerine "canı sıkılmıştı" demek her halde daha uygun düşerdi. Zor söylenen "cümleciklerleymişcesine" (s.46) ile, hayli çapraşık görünen "her iki köyden ırmağa arazisi kıyı olanlar arasında..." (s.137) ibareleri her halde daha uygun bir şekilde ifade edilebilirdi. Kanaatimizce "Müzevirler türemişti." (s.47) cümlesindeki "-ci" eki gereksiz. Zira zaten müzevir; söz götürüp getiren, ara bozan anlamına gelmektedir. Bunun üstüne bir de meslek yapım eki getirerek, "ara bozancılar" şeklinde kullanamayız. Ayrıca "Öğretmen babama küçük kardeşimi niçin yazdırmak istemediğinin gerekçesini sorunca babam gerekçe olarak" ifadesi yerine, "Öğretmen babama küçük kardeşimi niçin yazdırmak istemediğini sorunca babam gerekçe olarak" demek yetmez miydi? Nitekim bu tür gereksiz kelime tekrarları başka yerlerde de karşımıza çıkıyor: Seslenme, sesliyor, ses etme (s.9) kelimelerini peş peşe kullanmak ile, bir cümlede üç tane "dinlemek" fiiline yer vermek (s.103) gibi.

Zaman zaman uzun cümle kurmaktan hoşlanan yazarın, birinde bu uzunluktan kaynaklanmak kaydıyla, -Ki bu, s. 14-15'te yer alan, "Öte yanda annesine" ibaresiyle başlayıp, "okuyordu" yüklemiyle biten cümledir,- bir iki ifadesinde bozukluk görülebilmektedir. Basım sırasında ortaya çıkabilme ihtimalini de nazara vererek, kusurlu cümleleri sadece sıralamakla yetiniyoruz:

- "Seni getiren cami derneğinde, gören var." (s. 17)

- "Evin işini artık oğullarının çevirmesi, kendisinin geriden izleyici olması gereğini düşünmeyle birlikte etkinliğini yitirmeye katlanamıyordu." (s.78)

Diğer taraftan, -ayrıntısına girmeksizin- eserde yaygın imlâ ve noktalama kurallarına her zaman uyulmadığını, tutarsızlıklar görüldüğünü de belirtmeliyiz. (Meselâ bkz. s.12-13, 114, 115)

Söz hazır eserin kusurlarına gelmişken, gözümüze ilişen bir çelişkiye de işaret etmek isteriz. Yazar, *Çiçekler Kesmişti Selâmi* adlı hikâyesinin başlarında, "Devam etmekte olduğum mektepte öğretmenimiz bize hem yeni harfleri hem eski harfleri öğretiyordu." (s.45) derken, iki sayfa ileride, "Öğretmenimiz niçin o silahlı adamların geldiği gün tahtaya bizim tanımadığımız harfleri yazmış ve onları okuttuğunu söylemişti..." (s.47) şeklinde çelişkili bir beyanda bulunmuştur.

Az bir dikkatle giderilebilecek bütün bu olumsuzluklardan sonra Seyhan'ın üslûbundan da kısaca söz etmeliyiz. Görünen o ki yazar, üslûbunu işlediği konuya göre ayarlamış. Köy ve kasaba hayatını içeren hikâyelerinde oraların havasını sezdirecek nitelikte, mahallî unsurlarla dopdolu bir söyleyişe yönelen yazar, kâinat kitabının derin düşünce ve coşkun duygularla anlamlandırıldığı *Kuşlar Kuş Olarak Havalandığında* başlıklı hikâyesinde mensur şiire yakın, sembollerle yüklü, kapalı bir ifade tarzını seçmiştir. Diğer taraftan R.Seyhan, aşırıya kaçmaksızın, gereken yerlerde teşbih (s. 11, 18, 21), teşhis (s. 19, 54-55, 73), istiare (s. 15, 36) gibi edebî sanatların sağladığı imkânlardan yararlanma yoluna da gitmiştir. Eserin genelinde ise, sade, anlaşılır, samimî, külfetsiz, rahat ve akıcı bir üslûp görülür.

Toparlamak gerekirse, ufak-tefek kusurlarına rağmen Recep Seyhan, kuvvetli gözlemciliğiyle, ayrıntıları kaçırmayan hikâyeci dikkatiyle, çok iyi bilip tanıdığı meseleleri hikâyeleştirişiyile, köy ve kasaba hayatını belli şablonların ve alışılmışın dışında, daha bir samimî, daha bir yakın, daha bir gerçekçi anlatışıyla, insan psikolojisini ustaca işleyişiyile, çağdaş hikâye tekniklerinden yararlanmasıyla, hikâyelerin değişik unsurları arasında bütünlük, denge ve uyum gözetişiyile ve nihayet yaşayan Türkçeyi, sade, rahat ve akıcı bir tarzda kullanışıyla istikbâl vaat etmektedir.

Millî ve manevî değerlere sahip çıkan Recep Seyhan, kanaatimizce, söz konusu pürüzleri gidermek, yazarken daha bir dikkat etmek, kendi tarzını mümkün mertebe geliştirmek, çağdaş hikâye tekniklerinden daha çok ve şuurlu bir şekilde yararlanmak kaydıyla Türk hikâyecilik tarihinde lâyük olduğu yere gelecektir.

